

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

כה.

עין משפט נר מצוה

פב א ב מ"י פ"י מהל
 שנים ה' ג סמנ עשין
 פכ עוש"ע ח"מ ס"י קנה
 ספיק כג:
 פג ג מ"י ש"ס הלכה ה'
 סמנ ש"פ עוש"ע שס
 ספיק לד:
 פד ד עוש"ע ח"מ ס"י דג
 ספיק ד עוש"ע ח"מ ס"י דג

גליון הש"ס

נבדא ומשתחוה קשיא. עי
 מטהרין דף לא ע"ג:
 (תוב) ד"ה אוריה ב"י וד"ה
 עיקר. עי קדוש דף יב ע"ג
 רוח ד"ה וד"ה א"יאל: שם ד"ה
 מוס. בחותיה. דכ"פ
 הקונטרס בתמני' פל"ג
 כגש"י מתקן ח' מ:

רבינו גרשום

פ"סא בורסקי. מקום
 שבערין בו הערות
 ומסרי: אלא למורה העיר.
 מפני שרוח מעברי שהיא
 תוריה מנשבת בו ורוחה
 הורחה שאינה באה לעיר:
 חוץ ממערבה. שהיא תוריה
 ורוחה את הסריחה לעיר (ב)
 כן. שהיא אין עושין: שאלמלא
 כן. שרוח צפונית מבלבנתן
 אין העולם מתקיים:
 יפדש כפניו לחימן. משום
 דמעמדה לאותו רוח תדיר:
 בחתלה. שהשכינה במערב
 ומשי"ה צריך להרחיק
 און. שהשכינה בבורח [בצא]
 השמים היינו השמש והיח
 כשיוצאים במזרח לך
 משתחווים למערב ושם
 צריך להחזיר בשעת תפלה:
 ואימא. שהשכינה בבורח
 ודקאמר לך משתחווים
 עורשים כעבר שנטול
 פ"ס ומשתחווה
 חזרו לאתרוי. כך בשעה
 שיוצאין ממזרח חזרוין
 מניחם לשכינה במזרח
 ומשתחווים ושוב יוצאין
 לבורן קשיא: לבורן
 משליחותן ומשנה מבשר
 דם: ויאמרו לך הננו. כ"כ
 שחן. [מלמן] שהשכינה
 בכל מקום: והנה המלאך
 הבורח בי יוצא מאת
 השכינה ומלאך אחר יוצא
 לקראתו. מן צד אחר יוצא
 ולפני שכינה: דמודי בה
 מיני. משתחווין לצבא
 השמים היוצאין אל המזרח:
 אוריה. קורין בלשונן לרוח
 מערבי: יערוך כמטר לקחי.
 זה הנוסע בתורה לשמה
 ומרצין אותו לשמור לקחי
 עושה טובה לעולם כמטר
 זה שבה מן מערב: שבאה
 מערפו של עולם. מרוח
 מערבי ערפו של שכינה
 הוא. דכתיב צפון ימין אתה
 בראתם דשומעו דימינו של
 שכינה בדרום ושמאלו לצד
 צפון ומיני למזרח וערפו
 למערב אלמא דשכינה
 בערבי: וחול כטל אמרתי.
 היינו שמואל תורה שפוטק
 שלא לשמה מביא רעה
 לעולם כרוח צפוני שמנשב
 ומביא רעה לעולם: עד
 שמוזלת את ההוב. שנתונין
 בני אדם כספם והובם
 בחול בשביל התבואה:
 זהו כשעורים עלי דשא. זהו
 הנוסע בתורה שלא לשמה:
 כשעורים. כשד: וכל הנוסע
 בתורה לשמה מביא טובה
 לעולם כרביבים הללו
 שיוודין בנחת:

שעושה אותו גלל. אע"ג דגלל משני הקרקע כשהיא כולה
 גלל מניק: **אין עושין בורסקי אלא למורה העיר.**
 משום דרוח מערבי שהיא קשה ירחיק ויוליך הריח מן העיר כדלמרי'
 (בכרות מ). הישן למורה גרנו דמו כדלמרי' מפני שרוח מערבית מביא
 הקש בחוטמו: **מפני שהיא**
 תדירה. לא גרסי' מיני' דמן הברייתא
 היא דהכי איתא בתוספתא (פ"א ע"ג):
וצבא השמים לך משתחווים. וא"ס
 צלילה נמי בזמנא משתחווים

ו"ל דלון לנו ללמוד אלא ממה שאנו
 רואין וא"ס ואמאי לא נדע מקום
 תפלה מביא המקדש שהיתה שם
 שכינה בזמנא ו"ל דמשם אין ללמוד
 דלע"ג דשכינה בכל מקום אי אפשר
 להשיג ארון וכפורת אלא צד אחד
 וי"ל צ"ל אומר דמשם אין ללמוד
 דשכינה בזמנא דנהי דבית קדשי
 הקדשים היה בזמנא המקדש מ"מ
 הארון שהשכינה שם כדכתיב (שמות כה)
 ונועדתי לך שם היה בזמנא בית קדשי
 הקדשים: **לצבא רוחתא אוקמן.**
 כל הני אמוראי לית להו ה"ל דמניא
 צרכות (ג). שחייב אדם להתפלל
 נגד ירושלים משום דכתיב והתפללו
 אלך דרך ארצם אלא ככרי כ"ר
 ישמעאל דלמרי (ב) ככ"מ שכינה ומאן
 דלמרי שכינה בזמנא סבר כר"ע
 דלמרי מפני שהיא תדירה ו"ל מניא
 דשמעתי' דלמרי כגון אמון דימיון
 לצפונא דלרע"א דישאל אדרימו סבר
 לה כנרייתא דכרכות:

אוריה. לון שפ"ה דלוריה מערב
 נראה ל"מ: **ולר"ה עיקרי:** ש'
רוח מערבית שבא מערפו של
עורם. דכ"פ' כגונט' מאחורו
 של עולם דמערב קרוי אחור דכתיב
 אחור וקדם לרמתי ודרשינן [במגילה]
 (דף יג). לענין מזרח ומערב וכתיב
 נמי ארס מקדם ופלאשתי' מאחור
 (שפ"ה ט) וקרי נמי דרום ימין ולצפון
 שמאל כדלמרי' דשמעתי' ויינו משום
 דשכינה בזמנא מפני שהשכינה למורה
 לך קרוי מערב אחור ומזרח קדם
 ודרום ימין וצפון שמאל ולמ"ד שכינה
 בכל מקום צ"ל דהאי דקרי מזרח
 קדם ומערב אחור ודרום ימין וצפון
 שמאל משום שכינה צדי' המקדש
 שהיה בזמנא מפני שהשכינה כלפי
 ישראל שהיו בזמנא ומשתחווים שם:
הגה"ה רבינו יצחק ז"ל היה היה
 פירש דכשעמד אדם הראשון
 כשצנח היו פניו למזרח ואין נראה
 שהיה ערפו כלפי השכינה למאן
 דלמרי שכינה בזמנא ע"כ הגה"ה:
רוח מזרחית שמערבת כל העולם
בוצא. והא דמשמע דממנימין
 שהיא נוחה מכל הרוחות היינו כשהיא
 צאה כדרכה אצל כשצאה לפורענות
 היא מסערת **כדפי' הקונט'** דממנימין:
 וממזריס

שעושה אותו גלל: מרזיקין את
 הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר
 חמשים אמה **אין עושין בורסקי אלא למורה**
 העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה
 חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה
 (ב) ומרחיקין את המזורה מן הירק ואת
 הכרשין מן הבצלים ואת החרדל מן
 הדבורים **ורבי יוסי מתיר בחרדל:**
גמ' איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל
רוח הוא עושה וכו' ר' עקיבא חוץ ממערבה
דמרחיק ג' אמה ועושה או דלמא לכל רוח
הוא עושה ומרחיק אמה חוץ
ממערבה דאינו עושה כלל תניא ר"ע
אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים
אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר
מפני שהיא תדירה א"ל רבא לרב כחמן מאי
תדירא אילימא תדירא ברוחות והא צ"ל אמר
רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות
בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן
אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח
דרומית קשה מכולן ואילמלא כן ג' עין
שמעמדה מחרבת את העולם שנאמר
המבינתך יאבר ג' יפדוש כנפיו לתימן
אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל
בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ב) שהודיעו מקום
תפלה דכתיב ²וצבא השמים לך משתחווים
מתקין לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבר
שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו (ב) ומשתחווה
קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום
דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב ²אתה הוא
ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'
שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר
ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים
שליחותן אבל שלוחך למקום שמשתלחין
ממש מחזירין שליחותן שנאמר ³התשלח
ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו
לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה
בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה
בכל מקום דתנא רבי רבי ישמעאל מנין
ששכינה בכל מקום שנאמר ⁴הנה המלאך
הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו
אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד
ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר
שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה
לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום
דלית ביה שכינה אלא ימוש דמורו בה
מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר
אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה (ב)
מאי דכתיב ⁵יערוף כמטר לקחי זו רוח
מערבית שבאה ⁷מערפו של עולם תול
שמוזלת את הוהב וכן הוא אומר ⁶הולים
זהב מכים כשעיר ⁵וכרביבים עלי עשב זו
רוח מזרחית שמסערת את כל העולם כשעיר
זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת
עשבים תניא ר"א אומר עולם
לאכסדרה

שעושה אותו גלל: מרזיקין את
 הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר
 חמשים אמה **אין עושין בורסקי אלא למורה**
 העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה
 חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה
 (ב) ומרחיקין את המזורה מן הירק ואת
 הכרשין מן הבצלים ואת החרדל מן
 הדבורים **ורבי יוסי מתיר בחרדל:**
גמ' איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל
רוח הוא עושה וכו' ר' עקיבא חוץ ממערבה
דמרחיק ג' אמה ועושה או דלמא לכל רוח
הוא עושה ומרחיק אמה חוץ
ממערבה דאינו עושה כלל תניא ר"ע
אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים
אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר
מפני שהיא תדירה א"ל רבא לרב כחמן מאי
תדירא אילימא תדירא ברוחות והא צ"ל אמר
רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות
בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן
אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח
דרומית קשה מכולן ואילמלא כן ג' עין
שמעמדה מחרבת את העולם שנאמר
המבינתך יאבר ג' יפדוש כנפיו לתימן
אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל
בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ב) שהודיעו מקום
תפלה דכתיב ²וצבא השמים לך משתחווים
מתקין לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבר
שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו (ב) ומשתחווה
קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום
דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב ²אתה הוא
ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'
שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר
ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים
שליחותן אבל שלוחך למקום שמשתלחין
ממש מחזירין שליחותן שנאמר ³התשלח
ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו
לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה
בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה
בכל מקום דתנא רבי רבי ישמעאל מנין
ששכינה בכל מקום שנאמר ⁴הנה המלאך
הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו
אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד
ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר
שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה
לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום
דלית ביה שכינה אלא ימוש דמורו בה
מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר
אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה (ב)
מאי דכתיב ⁵יערוף כמטר לקחי זו רוח
מערבית שבאה ⁷מערפו של עולם תול
שמוזלת את הוהב וכן הוא אומר ⁶הולים
זהב מכים כשעיר ⁵וכרביבים עלי עשב זו
רוח מזרחית שמסערת את כל העולם כשעיר
זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת
עשבים תניא ר"א אומר עולם
לאכסדרה

שעושה אותו גלל: מרזיקין את
 הנבלות ואת הקברות ואת הבורסקי מן העיר
 חמשים אמה **אין עושין בורסקי אלא למורה**
 העיר רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה
 חוץ ממערבה ומרחיק חמשים אמה
 (ב) ומרחיקין את המזורה מן הירק ואת
 הכרשין מן הבצלים ואת החרדל מן
 הדבורים **ורבי יוסי מתיר בחרדל:**
גמ' איבעיא להו ר' עקיבא היכי קאמר לכל
רוח הוא עושה וכו' ר' עקיבא חוץ ממערבה
דמרחיק ג' אמה ועושה או דלמא לכל רוח
הוא עושה ומרחיק אמה חוץ
ממערבה דאינו עושה כלל תניא ר"ע
אומר לכל רוח הוא עושה ומרחיק חמשים
אמה חוץ ממערבה דאינו עושה כל עיקר
מפני שהיא תדירה א"ל רבא לרב כחמן מאי
תדירא אילימא תדירא ברוחות והא צ"ל אמר
רב חנן בר אבא אמר רב ד' רוחות מנשבות
בכל יום ורוח צפונית עם כולן שאילמלא כן
אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת ורוח
דרומית קשה מכולן ואילמלא כן ג' עין
שמעמדה מחרבת את העולם שנאמר
המבינתך יאבר ג' יפדוש כנפיו לתימן
אלא מאי תדירא תדירא בשכינה דאריב"ל
בואו ונחזיק טובה לאבותינו (ב) שהודיעו מקום
תפלה דכתיב ²וצבא השמים לך משתחווים
מתקין לה רב אחא בר יעקב ודלמא כעבר
שנוטל פרס מרבו וחזור לאחוריו (ב) ומשתחווה
קשיא ורבי אושעיא סבר שכינה בכל מקום
דאמר רבי אושעיא מאי דכתיב ²אתה הוא
ה' לבדך אתה עשית את השמים וגו'
שלוחך לא בשלוחי בשר ודם שלוחי בשר
ודם ממקום שמשתלחים לשם מחזירים
שליחותן אבל שלוחך למקום שמשתלחין
ממש מחזירין שליחותן שנאמר ³התשלח
ברקים וילכו ויאמרו לך הננו יבואו ויאמרו
לא נאמר אלא וילכו ויאמרו מלמד שהשכינה
בכל מקום ואף רבי ישמעאל סבר שכינה
בכל מקום דתנא רבי רבי ישמעאל מנין
ששכינה בכל מקום שנאמר ⁴הנה המלאך
הדובר בי יוצא ומלאך אחר יוצא לקראתו
אחריו לא נאמר אלא לקראתו מלמד
ששכינה בכל מקום ואף רב ששת סבר
שכינה בכל מקום דא"ל רב ששת לשמעיה
לכל רוחתא אוקמן לבר ממזרח ולאו משום
דלית ביה שכינה אלא ימוש דמורו בה
מיני ורבי אבהו אמר שכינה במערב דא"ר
אבהו מאי אוריה אויר יה אמר רב יהודה (ב)
מאי דכתיב ⁵יערוף כמטר לקחי זו רוח
מערבית שבאה ⁷מערפו של עולם תול
שמוזלת את הוהב וכן הוא אומר ⁶הולים
זהב מכים כשעיר ⁵וכרביבים עלי עשב זו
רוח מזרחית שמסערת את כל העולם כשעיר
זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת
עשבים תניא ר"א אומר עולם
לאכסדרה

(א) ועל י"ג, (ב) גיטין לא;
 (ג) וצלקוט וע"י איתא שם;
 (ד) וגי' בערוך ערך ערף כמבט
 כסם דייני גרסום פירוש נכון
 על זה; (ה) ונחריה רש"י;
 (ו) כפי"א: תלמודי יט, (ז) ועי'
 חיי"ט דהכא סוף מי' מ"ט;
 ע"ד בימא פ"ה מ"ב ע"ג;
 (ח) וי"ט בערוך ערך אסתא
 ע"י מוס' גיטין לא: ד"ה שריא
 נשי.

תורה אור השלם

1 המבטיח יאבר ג' יפדוש
 כנפיו לחימן: איוב לו ט
 2 איתא דהא י' לברך איתא
 עשית את השמים שמי
 השמים וכל צבאם הארץ
 וכל אשר עליה הימים וכל
 אשר בהם ואתה מודה את
 כלם וצבא השמים לך
 משתחווין: נחמיה ט ו
 3 התשלח ברקים וילכו
 ויאמרו לך הננו:
 איוב לו לה
 4 והנה המלאך הדבר בי
 יצא ומלאך אחר יצא
 לקראתו: זכריה ב ו
 5 יערוף כמטר לקחי תול
 בטל אמרתי ובעשבים עלי
 דשא ודברבים עלי עשב:
 דברים לב
 6 הולים זהב מכים וכסף
 כשנה ישקלו ישרבו אף
 ועשנה אל יגדו אף
 ישתחוו: ישעיהו מ ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהודיעו מקום
 תפלה: (ב) שם אמר רב
 יהודה אומר רב מלי' דכתיב
 יערוף: (ג) רש"י ד"ה אלא
 וכי קשה תמיד א"ל:
 (ד) ד"ה והנה המלאך וכו'
 שחזר בו התקום מלית' זה
 מנה: (ה) תוב' ד"ה לל
 וכי דלמרי שכינה ככ"מ
 ומאן דלמרי:

מוסף רש"י

ומרחיקין את המזורה.
 מים ששורין בו את הפשתן.
 מן הירק. שלמיני מאלכ.
 כיוצא וטומין וכרשין (ע"ד)
 י"ח. ואת הכרשין. כתיב,
 פירלי' (שם). ואת החרדל
 מן הדבורים. שאולין
 את התרל וממדה זה
 פיסא ואלולת את דבשעלן
 (שם). ד' הרוחות מנשבות
 בכל יום. מזרחית צפון
 ורוח דרומית כפי' היללה
 ומערבית תחתה היללה
 וצפונית כפי' היללה. כמנה
 חמה עשהבת ממזרח לדרום
 ומדרום למערב וממערב
 לצפון (מסדהו"ט). שש עשר
 רשעות של יום משפנת
 רוח מזרחית מהלך דרומה
 ושש חלופות רוח המזרח
 ותחתה היללה רוח מערבית
 ותחתה היללה רוח צפונית
 (בכרות ב). ורוח צפונית.
 נוחה היא אל חמה ולא צוננת
 וממקם את שאר הרוחות
 (ד"ס'ו לא).

(א) עשאל דל"ל משויה אין
 נשוא כל עיקר.